

استاد دانشگاه تبریز: جنگ قره‌باغ با دیپلماسی فعال قدرت‌های منطقه‌ای حل و فصل می‌شود

استاد علوم سیاسی دانشگاه تبریز با اشاره به ضرورت فعال‌تر شدن دیپلماسی کشورهای منطقه برای حل و فصل جنگ قره‌باغ، گفت: تحقق این امر فرصت سوء استفاده از بحران پیش آمده را از قدرت‌های فرامنطقه‌ای می‌گیرد.

آران نیوز؛ دکتر رجب ایزدی درباره وضعیت جنگ در قره‌باغ اظهار کرد: جنگ قره‌باغ یک موضوع مهم مربوط به سیاست بین الملل و مسائل استراتژیک بین المللی است که قابلیت تبدیل شدن به یک بحران و مشکل بزرگ را دارد.

وی با بیان اینکه در ۳۰ سال گذشته این بحران به صورت مزمن و تقریباً خاموش ادامه داشته است، افزود: مجموعه‌ای از شاخص‌های بین المللی درباره قدرت‌های بزرگ، کشورهای همسایه و وضعیت داخلی کشور های درگیر در بحران باعث شده است که این بحران در سه دهه اخیر اوج نگیرد.

استاد علوم سیاسی دانشگاه تبریز اضافه کرد: بحران قره‌باغ حتی قبل از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی وجود داشته است و پس از فروپاشی هم بحران با شروع جنگ شعله‌ورتر نیز شد؛ حال که برخی از طرف‌های درگیر در این بحران به ویژه جمهوری آذربایجان به بازسازی داخلی خود چه از لحاظ اقتصادی و چه سیاسی و تثبیت موقعیت ژئوپلیتیک خود در عرصه منطقه‌ای و بین المللی اقدام کرده است، زمینه برای از سرگیری بحران فراهم شده است.

ایزدی خاطرنشان کرد: از سوی دیگر در ارمنستان یک دولت متمایل به غرب به رهبری نیکول پاشینیان بر سر کار آمده است که روسیه اشتیاق زیادی به پشتیبانی از آن نشان نمی‌دهد و این مسئله مورد توجه طرف آذربایجانی قرار گرفته است.

وی ادامه داد: موضوع ظهور ترکیه به عنوان قدرت منطقه‌ای و به رخ کشیدن قدرتش نیز حایز اهمیت است؛ ترکیه پس از اینکه سیاست کمالیستی را در دوره اردوغان رها کرده بود، در سال‌های اخیر ورود به سیاست منطقه‌ای در شمال آفریقا و حوزه قفقاز و آسیای میانه را سرعت بخشیده است و در مناقشه قره‌باغ هم پشتیبان اصلی برای یکی از طرف‌ها ترکیه است که گاهی موضوع را کتمان نکرده و آشکارا اذعان به کمک به یکی از طرفین درگیر می‌کند؛ این مسئله به سرعت تر شدن آهنگ ورود به قفقاز و آسیای مرکزی در جهت آرمان‌های فکری و سیاسی ترکیه می‌انجامد و زمینه بحران را آماده‌تر و مستعدتر می‌کند.

ایزدی درباره نقش ایالات متحده آمریکا در مناقشه قره‌باغ نیز گفت: آمریکا در زمان حاضر درگیر مشکلات داخلی هم از نظر سیاسی و هم از نظر شیوع کرونا است، ضمن اینکه روسیه و اروپا نیز درگیر مشکلات ناشی از کرونا هستند و این بهترین موقعیت برای اوج‌گیری چنین بحرانی است.

وی اضافه کرد: کشور ما نیز در سال‌های گذشته نسبت به جدی بودن این بحران کم توجه بوده است و با توجه به اولویت‌های دیگری که در مناطق دیگر برای خود تعریف کرده ایم، اندکی از مسایل منطقه از جمله درگیری بین جمهوری آذربایجان و جمهوری ارمنستان و مناقشه قره‌باغ غافل شده ایم که خود این عامل هم زمینه اوج‌گیری این بحران را تقویت کرده است.

وی ادامه داد: این مساله به منافع و امنیت ملی ایران لطمه وارد می‌کند؛ اگر جمهوری اسلامی ایران از دو دهه پیش نسبت به این موضوع اولویت می‌داد، این بحران امروزه یا به این شدت اوج نمی‌گرفت و یا دست کم تحت کنترل بیشتر ایران قرار می‌گرفت و از صدمات و بحران کاسته می‌شد.

استاد علوم سیاسی دانشگاه تبریز در مورد موضع ایران و اینکه چگونه باید باشد، گفت: موضع عمومی جمهوری اسلامی ایران تاکنون در این مسئله بی‌طرفی مثبت بوده است و با هر دو کشور درگیر جنگ قره‌باغ نسبت به وزن و ظرفیت‌های سیاسی و اقتصادی شان مراودات‌ای داشته است.

وی افزود: ایران از ابتدای مناقشه قره‌باغ همواره اعلام کرده که خواهان تغییر مرزهای رسمی بین المللی نه تنها در قفقاز، بلکه خاورمیانه هم نیست و البته تلاش‌هایی هم برای حل بحران به ویژه در دهه ۱۹۹۰ میلادی در اوج بحران قره‌باغ انجام داده است که با سنگ‌اندازی رقبای بین المللی ایران مواجه شده و نتوانسته آن هدفی را که مدنظر داشت، به نتیجه برساند.

ایزدی خاطرنشان کرد: ایران همواره با شعله‌ور شدن آتش جنگ میان جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان مخالفت کرده است، چون این درگیری در مجاورت مرزهای ایران قرار دارد که این مسئله می‌تواند آثار منفی برای کشور چه از جهت اقتصادی و سیاسی و به هم ریختن امنیت روانی

مرزنشینان و همچنین هجوم آوارگان جنگی به سوی مرزهای ایران داشته باشد. وی گفت: بنابر این ایران مخالف شعله ور شدن جنگ بوده است، زیرا جنگ در قره باغ، ظرفیت مداخله سایر کشورهای منطقه را نیز به همراه دارد؛ به لحاظ سابقه تاریخی، زمانی منطقه قره باغ و قفقاز در اختیار ایران بود و پس از جنگ های ایران و روسیه و مطابق عهدنامه های گلستان و ترکمنچای در اختیار روسیه قرار گرفته است، بنابراین ترکیه خیلی سابقه حضور در منطقه به جز در مقطع کوتاه جنگ جهانی اول را نداشته است؛ از طرفی ترکیه کشور دوست و همسایه ما است و ما روابط گسترده ای با آن کشور داریم و بدون ملاحظه مسائل منطقه ای و منافع کشورهای همجوار، ورود به این بحران مشکل ساز است.

استاد علوم سیاسی دانشگاه تبریز با اشاره به فرصت طلبی رژیم صهیونیستی از جنگ قره باغ برای حضور در منطقه درگیری، اظهار کرد: در این مناقشه، رژیم صهیونیستی که دشمن اصلی جمهوری اسلامی ایران محسوب می شود، فرصت حضور در منطقه را به دست آورده است و نیروهای تکفیری که عامل بسیار خطرناکی در منطقه هستند نیز به واسطه برخی کشورهای همسایه در قفقاز حضور پیدا کرده اند که اگر جنگ متوقف نشود، برای امنیت ایران نیز مشکل ساز می شود.

وی با تاکید بر لزوم استفاده از ابزار دیپلماسی برای حل و فصل جنگ قره باغ، گفت: اگر ادامه جنگ از طریق دیپلماسی حل نشود ما شاهد مداخلات بیشتر از سایر کشورها در قالب های نظامی و سیاسی خواهیم بود و ممکن است آتش جنگ شعله ور تر از این که است، بشود که این مسئله نه برای مردم منطقه و نه مردم ۲ کشور درگیر جنگ مثبت نخواهد بود و برای ملت ایران نیز تاثیر مثبتی نخواهد داشت و برای مرزنشینان ایران مخاطره آمیز خواهد بود. بنابراین صلاح همه در این است که آتش جنگ متوقف شود و آتش بس جدی و قاطع برقرار شود.

ایزدی ادامه داد: انتظار می رود دیپلماسی رسمی کشورمان در موضوع جنگ قره باغ فعال تر شود تا هم جنگ متوقف شود و هم موضوع به نحوی فیصله یابد تا زمینه توسعه اقتصادی مردم منطقه را فراهم کند؛ حضور ارتش جمهوری اسلامی، سپاه پاسداران و تمام نیروهای مسلح که به خاطر امنیت مرزهای ایران در این منطقه حضور یافته اند، هرچند دیر هنگام، اما بسیار ستودنی است و باید از حضور نظامیان در این منطقه به نفع صلح و ثبات ایران استفاده شود.

استاد علوم سیاسی دانشگاه تبریز تاکید کرد: دولت ایران باید واقعیات سیاسی و بین المللی جنگ قره باغ را با مردم در میان گذاشته و مردم کشورمان را از جنبه های سیاسی و امنیتی موضوع مطلع کند.

ایزدی با بیان اینکه بی تردید مردم استان های آذری نشین که همیشه در پیش آمدهای سیاسی از جمله انقلاب مشروطیت، انقلاب اسلامی، دفاع مقدس پیشتاز بوده و رشادت های فراوانی کردند، این بار نیز حامی منافع ملی کشور هستند، خاطرنشان کرد: مردم آذربایجان همیشه منافع کشورمان را به هر چیزی ترجیح داده اند و برای دفاع از ناموس و کیان کشور جانانه دفاع می کنند، بنابراین ما باید مردم را از واقعیات سیاسی موضوع آگاه کنیم.

وی در مورد نقش بازیگران منطقه ای از جمله ایران، روسیه، ترکیه در برقراری صلح و ثبات میان باکو و ایروان نیز گفت: بازیگران منطقه ای به لحاظ منافع مستقیمی که در موضوع دارند، می توانند موثر عمل کنند؛ بعد از فروپاشی اتحاد شوروی، روسیه از ساحل شمالی ارس حدود ۴۰۰ کیلومتر عقب نشینی کرد و یک خلاء قدرت در منطقه به وجود آمد که من نام این خلاء را «حفره ژئوپولتیک» می گذارم.

ایزدی ادامه داد: این حفره استعداد بروز بحران را با توجه به ترکیب جمعیتی و نارسایی هایی که در مرز بندی های سیاسی دوران شوروی وجود دارد و هم ظرفیت مداخله قدرت های بزرگ منطقه دارد؛ قدرت های منطقه ای همجوار منافع مستقیمی در جنگ قره باغ دارند و نسبت به موضوع هم اشراف جغرافیایی و هم اشراف سیاسی دارند، بنابراین اولویت اینکه بحران با همکاری کشورهای همجوار منطقه حل و فصل شود، بسیار بالاست و این حل و فصل مانع مداخلات سایر کشورها نیز می شود.

وی اضافه کرد: البته کشورهای مینسک در ۳۰ سال اخیر یا به صورت جدی به این موضوع وارد نشده اند و یا اینکه سه قدرت آمریکا، فرانسه و روسیه در این موضوع توافق نداشتند و در حل آن ناتوان بودند.

وی با اشاره به اینکه روسیه یکی از قدرت های منطقه است و ایران و ترکیه نیز به عنوان قدرت های منطقه محسوب می شوند، خاطرنشان کرد: اگر بحران قره باغ به وسیله این ها حل بشود، هم مانع مداخله حکومت های برون منطقه ای خواهد بود و هم اینها امکان بیشتری برای حل و فصل موضوع دارند؛ انتظار ایران از ترکیه این است که نقش مثبتی در صلح و ثبات منطقه ایفا کرده و

ملاحظه امنیت و ثبات کشور همسایه و دوست «ایران» را داشته باشد؛ ما در طول دهه ها در قالب پیمان همکاری های «اکو» و «آر سی دی» و در گذشته نیز در قالب پیمان های «سنتو» و «بغداد» با ترکیه همواره همکاری های مفیدی داشته و هم اکنون نیز مراودات اقتصادی و سیاسی فراوانی با ترکیه داریم.

ایزدی ادامه داد: انتظار داریم ترکیه واقعیات سیاسی ما را در نظر بگیرد نه آرمانگرایی خودش را، چون آرمانگرایی در این موضوع موجب شعله ور شدن جنگ و بحران در منطقه خواهد شد؛ ما در این منطقه همسایگانی هستیم که منافع و امنیت یکدیگر را باید مد نظر داشته باشیم؛ امید است بحران با همکاری سه قدرت منطقه ای روسیه ایران و ترکیه حل و فصل شود و سعادت مردم منطقه و قفقاز با ملاحظه رعایت عدالت و با توجه به واقعیات موجود منطقه حاصل شود.